

PsittaScene

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Gold Rush

Op zoek naar de Goudparkiet in het westen van Pará, Brazilië (pag.2-5)

Door Toa Kyle

De ochtend gloort in oostelijk Amazon. De mist hangt zwaar in de lucht vanwege de enorme waterdamp die 's nachts vrijkomt van de omliggende vegetatie. In de verte hoor ik de snelle, hoogtonige roep van mijn studieobject. Stel je jonge hondjes voor aan het heliumgas en je hebt enig idee hoe een groep Goudparkieten aanhoort. Binnen enkel seconden arriveert er een groep van zeven vogels op een grote geïsoleerde stronk in een wei. Ik kijk een half uur naar ze terwijl ze hun ochtendritueel uitvoeren van veren gladstrijken en spelen op deze boom. Wat zo duidelijk is aan dit gedrag van deze troep is de sterke familieband die tussen deze troep bestaat, in tegenstelling tot het simpelweg een samenraapsel van losse paren zijn. Ik richt mijn aandacht op één enkele vogel die "de ronde doet", in 10 minuten tijd veren gladstrijkt bij drie andere groepsleden. Anderen lijken verstoppertje te spelen door herhaaldelijk in en uit verschillende gaten te kruipen die in de stronk zitten. De speelse energie van Goudparkieten is zó aanstekelijk dat het de meest gemakkelijke papegaaiesoort is. Ik had het genoeg zien in het wild te zien. Toen het licht van de zon de ochtendmist begon te verdrijven, verlieten de vogels de boom om te gaan foerageren. Bij het volle licht is het zien van een troep van deze magnifieke, saffraankleurige vogels in vlucht een onvergetelijke, adembenemende ervaring. Het doel van deze studie, begonnen in april/mei 2004, was om onderzoeken te

leiden over de Goudparkiet *Guaruba guarouba* in twee reservaten in westelijk Pará. Het is een vervolg op het werk dat ikzelf in 2002 heb gedaan in het oostelijke gebied van de soort langs de Capim River ten zuiden van de hoofdstad, Belem. Dit gebied heeft zwaar te lijden gehad van ontbossing en er werd zware druk uitgevoerd op de vogels vanwege actief stropen. De staat Pará heeft meer dan 70% van zijn oorspronkelijke bossen verloren aan houtkap, veehouderij en sojabonenproductie heeft geleidelijk aan het regenwoud gedecimeerd in een golf naar het westen en noorden van de staat Mato Grosso. In tegenstelling tot oostelijk Pará bezit de westelijke kant van de staat grotere stukken onverstoorde bos, waaronder twee grote reservaten, Tapajós National Forest (TNF) en Amazônia National Park (ANP). Gezien de zwakke toekomst van particuliere landerijen in het oosten van Amazon kunnen deze reservaten cruciaal zijn voor het overleven van de Goudparkiet. Onderzoek naar deze parkieten werd in het midden van de 70er en 80er-jaren in dit gebied gehouden door David Oren en collega's, maar sindsdien is er geen enkele informatie van de status van deze soort in dit onmisbare gebied naar buiten gebracht.

De resultaten van het onderzoek van 2004 zijn bemoedigend. Ik registreerde tenminste vier groepen Goudparkieten over 40km lengte langs de Cupari River die de zuidelijke grens van TNF vormt. Dankzij de inspanningen van Gil Serique,

een ecotoerismegids die uit Santarém komt, heeft men hier kennis van vogels. Hij kwam voor het eerst naar Cupari River in 2000 om naar Hyacint ara's *Anodorhynchus hyacinthinus* te kijken, nadat hij het verslag van Henry Walter Bates (Bates vermeldt niet de aanwezigheid van de Goudparkiet tijdens zijn expeditie) over de soort daar in de 19^e eeuw had gelezen. Gil zag niet alleen Hyacinten daar hij zag onverwacht ook "ararajuba's" de gewone naam voor de Goudparkieten. Het is waard te vermelden dat ararajuba in het inheems "gele ara" betekent. Genetische analyse van neotropische papegaaien heeft onlangs aangetoond dat de inheemsen gelijk hadden, Goudparkieten vertonen meer verwantschap met Roodschouder ara's *Diopsitta nobilis* dan een van andere Aratinga parkieten waar ze systematisch zijn ingedeeld.

Ironisch genoeg was ik van plan om de status van de parkiet binnen het TNF reservaat vast te stellen, maar het grootste aantal waarnemingen kwamen van buiten het reservaat van de Cupari River. Dit is deels te wijten aan het gebrek aan trails in dit deel van het reservaat dat het binnendringen bemoeilijkt, maar tevens de schijnbare voorkeur van de soort voor afgelegen stronken als rustplaats of nestplaats, die zich meestal bevinden in ontruimde gebieden voor grasland. Het gebruik van geïsoleerde bomen voor nesten is een normale verdedigingstactiek onder papegaaien tegen boomzoogdieren, zoals apen die anders in staat zijn bij hun

eieren en jongen te komen via naburige bomen. De nesten van Goudparkieten zijn echter nog steeds kwetsbaar voor vogelpredators. Verschillende bewoners van het Cupari gebied vertelden mij dat ze gezien hadden dat “Channel-billed” toekans *Ramphastos vitellinus* af en toe parkieteneieren stelen. Eerdere onderzoekers suggereerden dat het gemeenschappelijke nestgedrag van Goudparkieten is ontstaan uit verdediging tegen nestvijanden, omdat meerdere parkietenparen beter de toekans kan verjagen dan een alleen nestelend paar. Ondanks de aanwezigheid van Goudparkieten buiten het reservaat van TNF in verdachte nestbomen zag ik geen bewijzen, dat er gestroopt werd. Dit staat in schril contrast met het onderzoek van 2002 bij de Capim River waar ik verschillende malen kuikens te koop kreeg aangeboden voor minder dan US\$10! De meest duidelijke bedreiging van de soort langs de Cupari River is de constante ontbossing tegenover de grenzen van het reservaat, omdat lokale boeren bos kappen om er gewassen als bestaansmiddel te kweken zoals rijst en maniok. Verschillende malen zag ik een groep parkieten eten van ‘muruci’-zaden *Byrsonima crassifolia* in bosfragmenten die kortgeleden waren gescheiden door houtkap van 2ha bos om er een groter aantal rijst te planten. Hoewel men bestrijdt dat ontbossing onvermijdelijk is, is elke herhaling van verlies van habitat voor de soort, ongeacht waar het ligt, zou vooral moeten richten op het voorkomen ervan. In dit special geval zouden de Goudparkieten populaties beter af zijn met de toegenomen productiviteit van bestaande landbouw of mogelijke aankoop van belangrijke habitatgebieden langs de Cupari.

Muruci: een belangrijke bron voor westerse vogels

De voorkeur van muruci in het dieet van de Goudparkieten langs de Cupari, tijdens het lopende onderzoek, liep gelijk met de tijd die we door brachten in ANP aan de tegenoverliggende oevers van de enorme Tapajós River. Muruci vruchten hebben de vorm en grootte van bosbessen met 3-5mm zaden gevat in een sterke, zwarte zaadbol. Ik kon dagelijks parkieten zien in het park vanwege de ontdekking van een bosje van 2ha met muruci bomen die regelmatig werden bezocht door twee groepen vogels. Eén keer zag ik dat een groep van 10 vogels de grotere groep van 14 vogels wegjoeg bij een vruchtdragende boom. Hoewel ik dit slechts één keer heb gezien, kan dit betekenen dat Goudparkietenfamilies elkaar in elkaars voedergebieden toestaan en verdedigen.

De belangrijkheid van muruci in het dieet van de Goudparkiet gedurende deze tijd van het jaar wordt gesteund in gesprekken met de lokale bevolking. Meerdere malen zag ik muruci bomen langs de Cupari River die in voorgaande weken waren bezocht door parkieten. In sommige gemeenschappen werd me verteld dat de soort alleen werd gezien als de muruci bomen vrucht droegen. De vruchtdragende periode van de muruci is ruwweg van april tot augustus waardoor het een potentiële belangrijke bron is voor de pas uitgevlogen jongen zowel als de volwassen vogels tijdens het droge seizoen.

Bedelpraktijken

Gebaseerd op twee observaties in de ochtend in het muruci “bosje” kon ik groepsleden herhaaldelijk zien bedelen bij andere vogels die van de muruci zaden aten. Dit bedelen gaf een vertoon van het uitspreiden van hun vleugels, terwijl ze naar voren leunden en met hun kop schudden en hun lichaamsveren opzetten. Vergezeld van een hoog klagend geluid en het was dit aanhoudende geluid dat mij voor het eerst naar het foerageergebied leidde. Dit vertoon werd regelmatig vertoond rond de etende vogels totdat ze een maaltje ophoestten aan de ‘bedelaars’. Meerdere malen zag ik tot wel drie vogels bedelgedrag vertonen rond één enkele ‘donor’. Ik heb regelmatig gezien dat pas uitgevlogen kuikens en jongen bedelden wat het aannemelijk maakt dat deze jongere vogels de muruci zaadbollen niet goed konden open maken. Parkwachters vertelden mij dat ik geluk had parkieten te vinden tijdens mijn verblijf omdat groepen naar het schijnt voor maanden verdwijnen. Waarom vogels dieper het park ingaan of verhuizen buiten zijn grenzen is tot op heden niet bekend. Men vertelde me echter één verhaal over een nestboom die dicht bij de ingang van het park stond in een wei. Dit nest werd door de landeigenaar omgekap om bij de nestlings te kunnen komen. Zulke verhalen zijn treurig omdat waarschijnlijk niet alleen de kuikens tijdens dit proces worden gedood als wel dat waardevolle nestplaatsen verloren gaan voor wie weet hoeveel nestpogingen. Hoewel ik geen nestbomen kon traceren tijdens mijn bezoek aan het park, heb ik kortgeleden bericht gehad dat er één nest is gevonden in een lagune langs de hoofdweg die langs de oostelijke grens van het park loopt. Dit is goed nieuws voor de toekomstige bezoekers van het park omdat er nu een mogelijk betrouwbare locatie is om Goudparkieten te zien. Omdat de parkieten het meest gezocht worden door

bezoekers van het park, is het recentelijk zijn symbool geworden en overduidelijk afgebeeld op de voorkant van een pas uitgegeven educatief pamflet. Het is voor mij een opluchting te weten dat er beschermde gebieden bestaan voor de Goudparkietenpopulaties. Dit is niet altijd het geval voor andere neotropische papegaaien zoals de Blauwkeel ara *Ara glaucogularis* en de Rooddoor ara *Ara rubrogenys*.

Toekomstige beschermingsactiviteiten: oost vs west dynamica

Resultaten van 2002 en 2004 van onderzoeken door WPT naar de Goudparkieten roepen vragen op waar de toekomstige beschermingsactiviteiten voor de Goudparkiet zich op moet richten. In het oostelijke gebied van de soort is ontbossing gemeengoed en de vogels worden gestroopt. Daarentegen bestaan er in het westen grote uitgestrektheden van intact bos en ik vond weinig bewijs van handel in vogels. Deze trends hebben zijn terugslag op de gemiddelde grootte van de groep in het westen, 10,3 vogels ten opzichte van 7,6 in het oosten. Er bestaat een dilemma of we wel of niet ons zullen concentreren op de kritisch bedreigde oostelijke vogels of ons concentreren op de westelijke populatie die méér hoop biedt op overleven op lange termijn. Deze soort beslissingen zijn nooit gemakkelijk te maken, vooral gezien de beperkte financiële middelen. Maar in dit stadium van ons project hebben we nog hoop dat beschermingsactiviteiten in beide verspreidingsgebieden van de vogels kan worden ondernomen, die in elk geval een andere aanpak vereist. Resultaten van dit onderzoek zijn wat betreft de aanwezigheid van Goudparkieten bemoedigend binnen de beschermde gebieden. Toekomstig onderzoek kan gebruikt worden voor vergelijkende studies over de ecologie in natuurlijke en verminderde habitats. IBAMA (het Braziliaanse ministerie van milieu) afdelingen voor TNF en ANP verstrekte direct vergunningen en waren ontvankelijk voor mogelijk beschermingsactiviteiten in de toekomst. Vanwege de snelle ontbossing in de staat Pará zijn deze reservaten een strategische belangrijkheid geworden om de rijke biodiversiteit van de staat te behouden. Echter de tendens van de Goudparkiet om zijn nest –en rustplaatsen in door mensen veranderde landschappen laat zien dat de aanwezigheid van reservaten niet noodzakelijkerwijs garantie biedt voor de bescherming van de vogels. Educatie gericht op de gemeenschappen langs de grens van de reservaten, het vergroten van de handhaving van bestaande wetten en

rechtstreekse bescherming van de nest/rustplaatsen zal negatieve menselijke invloed op deze unieke, spectaculaire papegaaien miniseren.

Eén laatste verhaal van het onderzoek in 2004 gaat over een bananenboer die ik ontmoette langs de Cupari River. Ik vertelde hem dat ik op zoek was naar de Goudparkieten en hij lachte. Schijnbaar

deden deze vogels af en toe een aanval op zijn bananenbomen. Toen ik hem vroeg of hij ze doodschoot om zijn gewas te beschermen, zei hij: "Nee, ik dood geen mooie dingen".

Onderschriften:

Typisch landschap buiten het Tapajós National Forest. Het land werd afgelopen jaar ontbost door een lokale boer om grasland te creëren voor zijn kleine kudde vee. Een groep van 4 Goudparkieten worden af en toe gezien in dit gebied.

Dit plaatje van parkieten die hun veren strijken in de vroege ochtendmist werd genomen door de verrekijsker.

De Cupari is een attractieve rivier om over te reizen, waarvan de oevers grotendeels zijn bedekt met weelderige vegetatie. Groepen Goudparkieten worden af en toe gezien langs de rivier, maar de soort wordt grotendeels gezien in het golvende hoger gelegen land of in het dichte bos in het gebied.

Een nestboom van een Goudparkiet vlak naast de verbindingsweg van een Cupari River gemeenschap met de Transamazonica snelweg. De landeigenaar waar de boom staat is trots om de vogels op zijn gebied te hebben en heeft iedereen verboden er in te klimmen om de kuikens te stelen. Een groep van 12 parkieten werden bij schemering gezien, waarbij ze in april kort deze boom bezochten, voordat ze verder vlogen naar een onbekende rustplaats, wat wijst op vroegtijdige verspreiding na het broedseizoen.

De nieuwe bezoekersgids voor Amazônia National Park. Goudparkieten waren een voor de hand liggende keus voor de voorkant, omdat ze een charismatische, inheemse soort in dit gebied is, die regelmatig wordt gezien langs de snelweg die dwars door de oostelijke kant van het park loopt.

Bloemen van de muruci boom. De vruchten van deze boom zijn het meest voorkomende voedselaanbod voor de Goudparkieten door lokale inwoners in westelijk Pará. Mensen verzamelen de vruchten om er sap en ijs van te maken.

De Goudparkieten neigen naar geïsoleerde stronken als nest –of rustplaatsen, het brengt ze met mensen in contact als ze bomen selecteren in grasland, b.v. hier langs de Transamazonica snelweg die Pará verbindt met Rôndonia.

Goudparkieten update

Aantekeningen van het veldseizoen van 2005 (pag. 5-6)

Door Toa Kyle

Beschermingsactiviteiten voor het werk voor de Goudparkieten dit jaar vorderen gestaag totnogtoe. We hebben zojuist een klus van drie weken in het gebied van de Cupari rivier op de grens van het Tapajós National Forest afgerond en zijn nu bezig met het opzetten van verder werken met de gemeenschap en zoektochten naar de parkieten buiten Amazônia National Park. De beslissing viel op het werken in het westelijk deel van Pará boven het oostelijk deel van de staat uit veiligheidsoverwegingen. Braziliaanse collega's praatten mij het uit mijn hoofd dit jaar in het oosten te werken. Een Amerikaanse non, Dorothy Stang, werd begin februari wreed vermoord in het zuidoostelijk deel van Pará. Stang was actieve kracht in het gebied, die probeerde het regenwoud te behouden en de arme plattelands bevolking te helpen bij het veilig stellen van stukjes land om er gewas te kweken voor hun onderhoud. Machtige landeigenaren met gevestigde belangen t.b.v. houtkap in hetzelfde gebied betaalden, naar verluid, huurmoordenaars

om haar op klaarlichte dag te vermoorden. Bovendien werd de Braziliaanse bioloog, Carlos Yamashita, de laatste keer dat hij werkte aan de Goudparkieten op de Cupim River in oostelijk Pará door houthakkers bedreigd, die geen milieubeschermers in het gebied wilde hebben. Gewelddadige moorden komen minder voor in westelijk Pará, maar conflicten zijn er niet onbekend, Een kennis die ik het afgelopen seizoen ontmoette en voor IBAMA in Itaituba werkte, vroeg om overplaatsing nadat ze met de dood was bedreigd door een lokale houthakker. De diplomatiek in Pará met geweren is een ongelukkige realiteit voor iedereen die aan milieubescherming doet in de staat. Het doel voor dit jaar is ons meer te richten op de populaties van de parkieten buiten het reservaat, alsook educatie op te zetten voor dié gemeenschappen die met deze vogels buiten het reservaat leven. Op dit moment weten we nog steeds niet of parkieten regelmatig in en uit de reservaten migreren op zoek naar voedselbronnen en nestgelegenheid. Zoals

zoveel andere papegaaiaachtigen gebruiken Goudparkieten graag gedegradeerde, open habitats, dus het veilig stellen van hun groepen is cruciaal voor het overleven van de soort. De uitdaging is de lokale bevolking er van te overtuigen om de invloeden op overgebleven habitat tot een minimum te beperken en geen nesten te stropen. André Ravetta, een Braziliaanse bioloog, assisteerde me bij het houden van gesprekken met mensen die langs de kant van de reservaten aan de Cupari River wonen om een betere kijk te krijgen op wat voor soort landgebruik er werd bedreven en indien mogelijk voordrachten voor schoolkinderen te houden. Om de dialoog met de lokale bevolking aan te gaan, creëerden we een poster met een prachtige foto van Goudparkieten erop, gemaakt door een vermaarde Braziliaanse landschapfotograaf. Luis Claudio Marigo. De tekst geeft basisinformatie over de soort, zowel als een gratis telefoonnummer waar illegale handel kan worden doorgegeven. De poster bleek uiteindelijk een fantastische manier om de

mensen lossen te maken en niet alleen te laten praten over hun lokale kennis van parkieten, maar hun houding t.o.v. de natuur in het algemeen.

Wat me werkelijk verbaasde was de ontvankelijkheid van de lokale bevolking voor de poster. De meeste mensen zetten hem direct in hun huis op een prominente plaats. Ik had niet het gevoel dat ze alleen maar beleefd waren, méér dat ze de kleurrijke poster een welkome aanvulling voor hun huis vonden. Verschillende keren werd ik zelfs benaderd door mensen, die ik nog niet had gesproken en vroegen om posters voor hun huis. Het is prettig te merken dat deze mensen de parkieten net zo mooi vinden als ik en hun waardering werd verhoogd door te weten dat de vogels uniek is in dit deel van de Amazone en nergens anders zich bevindt dan in Brazilië. Het is belangrijk te weten dat veel mensen in westelijk Pará Goudparkieten ze per vergissing "jandayas" Aratinga jandaya noemen, in plaats van de juiste gewone naam ararajuba. Eén mogelijk verklaring hiervoor kan zijn, dat veel 'colónos' (de naam voor de arme plattelands migranten in de Amazone) oorspronkelijk uit noordoost Brazilië komen waar de Jandaya parkieten leven.

De meer ontvullende details van ons bezoek aan het Cupari River gebied heeft te maken met de toestand van de kolonisten. Gemiddeld hebben de meeste paren tien kinderen, gezinnen van 15 kinderen is niet ongewoon. Terwijl sommige mensen waarschijnlijk naar

grotere steden zullen verhuizen als ze volwassen worden, zullen de meeste in het gebied blijven om zélf gezinnen groot te brengen, waardoor er meer druk op het overgebleven woud komt. Over het algemeen waren de meeste eigendommen van land relatief klein. Wettelijk hebben kolonisten in Brazilië recht op 100ha land, waarvan 80% ongerept bos moet blijven. De meeste inwoners oefenen als bestaansmiddel landbouw uit, overwegend gewassen als maniok, rijst en graan. Als de kwaliteit van de grond op een bepaalde plaats na 3-4 jaar afneemt, wordt er meer bos bouwrijp gemaakt en afgebrand, zodoende de cyclus van bosafname voor altijd wordt bewerkstelligd. Het proces van het uiteindelijk verkrijgen van vergunning van een eigendom is een verwarrend en traag proces. Ik ontmoette een heer die 18 jaar langs de Cupari River had gewoond en nog steeds niet de officiële eigendomsverklaring voor zijn land had. De regel van 80% bleek eveneens niet gerespecteerd te worden. In één gemeenschap die we bezochten, waren twee bulldozers druk bezig een weg aan te leggen die hun nederzetting verbindt met de dichtstbijzijnde snelweg. Er werd ons later verteld dat het werk was gedaan om de weg vrij te maken voor houtwagens in het komende droge seizoen. Inwoners worden slechts \$20 betaald per boom, waarvan sommigen meer dan \$1.000 opbrengen bij de zaagmolen. Lokale regeringskantoren zijn domweg onderbezet en onderbetaald om adequaat

illegale houtkap te controleren. En daar is de reden van de altijd tegenwoordige 'capangas' of huurmoordenaars, die zorg dragen voor iedereen die in de weg staat van de houtbelangen. Kortom de verantwoording voor deze Cupari vogels is hetzelfde voor telbare andere soorten over het Amazonegebied. In het geval van de bosgrens langs de Cupari tenminste vindt op grote schaal geen houtkap en landbouw plaats, op dit ogenblik. Het bemoedigende bericht is dat de groepen Goudparkieten in het gebied blijven. We vonden acht groepen vogels boven de vier die we in 2004 vonden. Zo ook was het het geval van het afgelopen seizoen, er werden geen tekenen van stropen tegengekomen. Deze keer lijkt het dat milieubeschermers zijn aangekomen voordat de vogelhandelaren er waren. Lokale bevolking is erg behulpzaam in het aanbevelen van andere plaatsen om te onderzoeken, waaronder geruchten van nestbomen zodoende zullen waarschijnlijk meer groepen worden gevonden. Het is te hopen dat er voor een meer permanente aanwezigheid in het veld kan worden gezorgd, niet alleen om de beschermingseisen van de soort beter te begrijpen, maar ook om een betere verstandhouding met de lokale gemeenschappen te verdiepen. Het overleven van deze Cupari groepen hangt duidelijk af van de samenwerking en steun van de mensen, die het milieu delen met deze speciale vogels.

Onderschrift: De Braziliaanse bioloog André Ravetta legt de poster van de Goudparkiet uit aan schoolkinderen in een gemeenschap langs de Cupari River. Dit was de eerste keer dat leerlingen iets over milieu leerden op hun school.

Blijf op de hoogte van de Roodoor ara's (pag.6)

Wij beloofden op de achterkant van het februari-nummer van PsittaScene dat we je op de hoogte zouden brengen van ons veldbeschermingswerk van de Roodoor ara's in Bolivia. Omdat dit nog niet af is, stellen wij je geduld tot het volgende nummer op prijs en we kijken er naar uit om je met een afgerond verslag te verblijden met heel veel foto's in het volgende nummer. Tot die tijd is hier een kijkje vanaf de top van een nestwand van de Roodoor ara die terugkeren naar hun nest aan het eind van een lange dag van foerageren.

Aantekeningen bij de Parrot Society UK (pag.10-11)

De World Parrot Trust heeft een gemengde geschiedenis in verhouding tot de Parrot Society UK (PS). Ik ben al meer dan 30 jaar lid van de PS en zoals zovelen kwekers vind ik de advertentie pagina's over papegaaien te koop erg nuttig. In 1990 regelde de WPT een vergadering met hun commissie om te zien of samen konden werken in het belang van de bescherming en het welzijn van papegaaien. Er leek geen overeenstemming en er kwam niets uit.

De volgende vijf jaar nodigden we de PS uit om wat van hun fondsen in beschermingsprojecten van de WPT te stoppen en dit werd gedaan voor de Echoparkiet op Mauritius. Op de dag van onze "World Parrot Day", een jaar geleden in mei 2004, hebben we gezellig samengewerkt met hun voorzitter Alan Jones MRCVS om te zorgen dat hun leden ons zouden vergezellen op de WPT bijeenkomst rond Londen en Trafalgar Square. Jammer genoeg bleef Alan geen voorzitter en sindsdien is de PS vervallen in een serie disputen over lidmaatschap van hun commissie en andere zaken. Verschillende commissieleden zijn kortgeleden afgetreden, anderen zijn erbij gekozen.

Het PS Magazine voor augustus 2004 publiceerde een artikel waarin Tony Pittman – een commissielid – beweerde dat (a) de WPT naar zeggen \$1.000 per maand had betaald aan een voormalige Braziliaanse stroper Carlinhos genaamd en (b) dat WPT betrokken was bij een poging tot het stelen van twee jonge Lear's ara's, die uit het nest waren gevallen. We waren razend over deze absoluut onterechte aantijgingen en we schreven PS dat we van plan waren ze aan te klagen als ze geen correcties hiervan zouden publiceren. Hun advocaten schreven dat ze ons de gelegenheid wilden bieden om te reageren op hun artikel in een volgende nummer van hun tijdschrift en na gerechtelijk advies besloten we dit aanbod te accepteren. Om onze moeilijk verkregen fondsen voor wettelijke uitgaven aan te wenden zou een ernstige vergissing zijn. Deze brief van onze directeur Dr. Jamie Gilardi PhD werd uiteindelijk naar de PS gestuurd voor publicatie, maar toen weigerden ze op grond van dat we té laat hadden gereageerd. De vertraging, tussen twee haakjes, werd veroorzaakt door de noodzaak de juiste feiten te dubbelchecken met de mensen in het veld in Brazilië, waaronder Braziliaanse regeringsfunctionarissen. We winnen nieuw gerechtelijk advies in over deze zaak en zouden kunnen beslissen dat we uiteindelijk de zaak om een correctie in het PS tijdschrift te publiceren mee naar de rechter nemen. We betreuren het dat de PS verstrikt zit in problemen en niet effectief functioneert in het belang van hun leden en dat de papegaaien hun interesse zou moeten hebben. Onder de problemen is de aanwezigheid van Tony Pittman in hun commissie. Deze man heeft een geschiedenis van valse uitspraken over de WPT en het is dom van de PS om hem toestemming te geven hun tijdschrift te gebruiken voor zijn fantasieën. Een verslag van kortgeleden laat zien dat de advocaten van PS al een bedrag van £ 1.022,25 hebben gekost voor 'werk betreffende smaad aan WPT en Tony Pittman'. Verdere kosten zullen volgen. Ter informatie, het rechtskundige werk voor de WPT is gratis verricht door een bevriende advocaat. Een consult kost £ 235 en ik heb dit persoonlijk betaald. Er wordt gezegd dat de verwarring van de PS hun ledental heeft doen teruglopen tot nog maar 4003, minder dan de helft dan het kortgeleden nog was. Een belangrijke zaak die aandacht vraagt is de herziening van hun status met de Charity Commissie. Ik begrijp dat PS leden naar de Charity Commissie hebben geschreven om te vragen naar een onderzoek. Dit vooral belangrijk gezien de PS hele grote vermeerderde fondsen heeft, wat in juli 2004 £433.847 zou zijn. Stel je eens voor wat we met zo'n enorm bedrag zouden kunnen doen voor de bescherming en het welzijn van de papegaaien. Als we hulp kunnen bieden, zouden we maar al te gaarne advies geven over goed gebruik van deze fondsen. Buiten het financiële aspect, dit lijkt op een storm in een glas water, maar we moeten de goede naam van de World Parrot Trust hoog houden. Michael Reynolds, Voorzitter en oprichter. World Parrot Trust reynolds@worldparrottrust.org

5 april 2005

Leslie Rance
The Parrot Society UK
92A High Street
Berkhamsted
Hertfordshire
HP4 2BL

Beste Parrot Society

Bedankt voor de gelegenheid om te reageren op het 'Postscriptum' van dhr. Tony Pittman over de Lear's ara's (Parrot Society Magazine augustus 2004), waarin feitelijk incorrecte en misleidende uitspraken over de World Parrot Trust (WPT), onze partners in Brazilië en de aard van ons beschermingswerk daar zijn gedaan. Onderzoek en kuikens: Onze partner organisatie Brazil BioBrasil Foundation (BBF), samenwerkend met de onderzoeksafdeling van de Braziliaanse regering (CEMAVE) aan de ontwikkeling en het uitvoeren van een nieuw volkstelling methode van de Lear's voor de Serra Branca, waar het grootste deel van de bekende nesten van de Lear's zich bevinden. Dit werk is duidelijk vruchtbaar en heeft gezorgd voor accurate nagaan van herstel van de Lear's populaties. Tijdens een bezoek aan de Serra Branca in 2003, rapporteerde een bioloog van het Praia do Forte Adriano Paiva genaamd dat hij twee Lear's kuikens onderaan een nestklif ontdekte, terwijl hij een bezoek bracht aan het project samen met Dr. Carlos Bianchi van IBAMA Brasilia en Ana Cristina de Menezes van CEMAVE/IBAMA. Hij en zijn vrouw bezochten het project om te helpen met het tellen van de Lear's ara's. Op de bodem van een nestklif vonden ze blijkbaar twee grote baby's van Lear's ara's, die uit het nest waren gevallen; de vogels waren té jong om te kunnen vliegen. De twee Lear's kwamen onder de zorg van Ana Cristina en de vogels zijn nu in de Serra Branca in een grote kooi, die speciaal voor dit doel is gebouwd. We begrijpen dat dit allemaal in het belang van de vogels is. Neem hier nota van dat géén van deze mensen direct waren of zijn betrokken bij de WPT of BBF. Carlinhos I en II: Niet verwonderlijk dat er meer dan één man in het gebied is, die luistert naar de bijnaam "Carlinhos". Carlos Arajo Lima is een beroemde veroordeelde handelaar in zeldzame Braziliaanse papegaaien en woont in Petrolina. Een ander Jose Carlos Ribeiro (Carlinhos II) genaamd, is een lokale veldassistent van Agua Branca. Bij een bezoek aan de landeigenaar door Mr. Pittman genoemd, waren we verbaasd te horen beweren dat "Carlinhos" was ontslagen uit het project omdat hij Lear's ara's had gestroopt en verkocht – dat hij niet alleen was "gepakt" met Lear's kuikens eerder in het jaar, maar hij verkocht Lear's vanuit zijn eigen huis. Hoewel het vinden en reddend van de kuikens gemakkelijk verkeerd uitgelegd kan worden als iets waarbij de veldwerkers bij betrokken waren (hoewel zoals hierboven uitgelegd, was hij er niet rechtstreeks bij betrokken), we hadden een moeilijke tijd voor te stellen dat deze toegewijde veldwerker dagelijks de Lear's beschermde en ze dan op z'n vrije dag verkocht. Op bezoek bij Carlinhos thuis in Agua Branca, maakte hij inderdaad Lear's ara's die hij inderdaad hoopte te verkopen. Ze waren – zoals je al zult hebben geraden – arabeeldjes gesneden uit plaatselijk hout en geleverd: mysterie opgelost.

Handelaar tegenover stroper: De meeste papegaaienbeschermers herkennen een duidelijk verschil tussen een “handelaar” en een “vanger” of “stroper” van papegaaien. In de meeste papegaaiengebieden zijn er een paar mensen die geld verdienen met het rondreizen door het land, met het goedkoop opkopen van vogels om ze dan te verkopen ofwel in de grote steden of over zee. Deze “handelaren” zijn meestal onbekend met de biologie van de vogels en ze zien papegaaien slechts als een winstgevende gelegenheid. De werkelijke “vangers” of “stropers” zijn daarentegen de mensen die feitelijk in het veld leven die opgegroeid zijn dichtbij de natuur en er van houden. In het verleden hebben ze af en toe de gelegenheid gezien om papegaaienkuikens te verkopen om hun gezinsinkomen te vergroten en als ze dat hebben gedaan is dat voor een minuscuul deel van de waarde van de vogel op de internationale markt. In werkelijkheid heeft elk papegaaienbeschermingsproject dat ik ken voordeel gehad van de hulp van ex-vangers of ex-stropers, niemand heeft voordeel gehad van ex-handelaren.

Hoewel sommige milieubeschermingsgroepen dit met succes hebben gedaan, heeft de WPT aan de BBF en andere partners duidelijk gemaakt dat we ex-handelaren niet steunen, voornamelijk omdat we de relatieve verdienste en risico's van zulke tactieken niet kunnen inschatten. Dat is, en is altijd zo geweest, ons uitdrukkelijke beleid bij de World Parrot Trust, en BBF heeft duidelijk bevestigd dat er nooit een cent van de WPT fondsen gegaan zijn om veroordeelde handelaren zoals Mr. Carlos Arajo Lima te steunen en dit zal in de toekomst ook niet gebeuren. Mr. Pittmans aantijgingen in het augustusnummer van 2004 van de Parrot Society UK dat de WPT “\$1.000 per maand betaald” aan Mr. Lima is daarom totaal onjuist en zonder onderbouwing.

Palmen en graan: Na het succesvol ontwikkelen van een foto-id methode voor de Lear's ara zag BBF dat het hangen van Licuristrossen in geselecteerde palmen ook een uitstekende hulp was om er zeker van te zijn dat ecotoeristen de Lear's in het wild konden zien en fotograferen. Gedurende een tekort aan palmen probeerde het veldteam als alternatief maiskolven aan dezelfde palmen te hangen. Toen de BBF van deze actie hoorde, maakte ze onmiddellijk duidelijk dat maïs voeren aan de Lear's onacceptabel was uit voedingsoogpunt en andere redenen en de praktijk werd direct gestopt. Het waard te vermelden dat Lear's ara's goed bekend zijn met maïs als gewas en hebben het tientallen jaren in Bahia gegeten, dus de suggestie dat een paar aren in geselecteerde palmen hangen de wilde vogels gevaar opleveren is uitermate onwaarschijnlijk.

Als lezers meer willen weten over de WPT projecten van de Lear's ara en andere soorten en tevens onze beschermingsobjectieven in het algemeen, je kunt ons vinden op www.worldparrottrust.org

J.D.Gilardi Ph.D., directeur

World Parrot Trust

Onderschrift: Carlinhos en de Lear's kuikens die op de grond van de nestklif zijn gevonden, opgehokt in Serra Branca.

Educatieve campagne om de grootste papegaaienkolonie te beschermen. (pag.12-14)

Door Dr. Juan F. Masello en Dr Petra Quillfeldt

Zoals de lezers van PsittaScene zullen weten, hebben we studie gedaan naar de broedbiologie van de Rotsparkieten *Cyanoliseus patagonus* in de grootste en meest belangrijke kolonie van deze soort sinds 1998. De kolonie, die blijkbaar de grootste is in de wereld, ligt ten westen van het dorp El Cóndor, 30km ten zuidoosten van Viedma, in de provincie Rio Negra, Patagonië, Argentinië. Dit buitengewone natuurlijke erfgoed, is op verschillende manieren serieus bedreigd (zie PS Vol 15 No 4:12-13 en PS Vol 16 N0 2:7-9). De lijst van de afgelopen en huidige bedreigingen is lang en verontrustend: vergiftiging van delen van de kolonie met Endrin (of DDT) in een poging het aantal papegaaien te verminderen, delen van de klif met de kolonie opgeblazen met dynamiet om een toegang naar het strand te maken voor voetgangers en auto's, vegetatie weghalen op de top van de klif met behulp van grote machines, verstoring veroorzaakt door auto's en races langs het strand vanaf de klif, agressie van toeristen t.o.v. de volwassen Rotsparkieten die voedsel naar hun jongen brengen, illegaal afschieten van papegaaien door toeristen tijdens het vakantieseizoen als tijdverdrijf, lokale boeren schieten papegaaien af tijdens het broedseizoen op hun privé-terrein zogenaamd om hun gewas te beschermen,

illegaal stropen, illegaal bejagen, verstedelijking en het ongecontroleerd deltaxliegen langs de broedklif. Bij de kolonie ontbreekt het aan wettelijke bescherming en totnogtoe was ons veldwerk de enige bescherming die deze kolonie had tegen illegale stropers en ondoordacht lokaal beleid. Ondanks onze beschermingsinzet blijven sommige bedreigingen doorgaan. Als beangstigend voorbeeld, afgelopen februari sommige wettelijke ambtenaren van Argentinië (verantwoordelijk voor het programma Elé, die Blauwvoorhoofden *Amazona aestiva* oogsten in het noorden van Argentinië voor verkoop op de internationale handel) vroegen de provinciale regering in Rio Negro het “oogsten” van nestlingen en volwassen Rotsparkieten van de kolonie op El Cóndor toe te staan voor de internationale markt. Gelukkig en op advies van ons antwoordde de provinciale regering van Rio Negro de Argentijns federale regering dat het enige legale gebruik van de kolonie zal zijn die gerelateerd is aan ecotoerisme. Sinds 2003 hebben we de belangrijkheid en de noodzaak van bescherming van de kolonie onder de lokale bevolking en de nationale en internationale maatschappijen gepromoot. De eerste door een educatieve campagne onder de

kinderen op de lagere scholen, de laatste door artikelen te schrijven in natuurtijdschriften. Zoals we in PS Vol 16 no 4: 16 aankondigden, is er campagne gevoerd op lagere scholen in Viedma, El Cóndor en San Javier (provincie Rio Negro, Patagonië, Argentinië). Royale donaties van de WPT, WPT-Spain, Rosemary Low (WPT_UK) en Franziska Vogel (WPT-Zwitserland) heeft dit mogelijk gemaakt. In 2004 gaf Verónica Seijas, een lokale onderwijzeres, 32 lezingen aan de lokale kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar. In totaal bezochten 668 kinderen de lezingen. Een korte videoclip over de kolonie op El Cóndor, het broedgedrag en de dagelijkse activiteiten van de Rotsparkieten werd gemaakt en vertoond op de lagere scholen als aanvullend educatief materiaal van de lezingen van Verónica. De videoclip wees de kinderen op de bedreigingen die de kolonie doormaakt en de noodzaak van hun hulp de kolonie te beschermen. De reactie van de kinderen kwam bijna onmiddellijk. Een paar dagen na de eerste lezing in El Cóndor stelden de kinderen van die school aan Verónica voor om zélf een educatieve campagne te beginnen voor de toeristen die het dorp en de kolonie bezochten. Ze ontwierpen eenvoudige posters om de toeristen en de lokale bevolking te wijzen op de

papegaaikolonie, hun mening hierover, de immense waarde en noodzaak tot bescherming. Sinds afgelopen oktober zijn deze posters opgehangen in lokale winkels van El Cóndor en trokken doeltreffend de aandacht van het publiek, de inwoners en de toeristen.

Tijdens het afgelopen broedseizoen namen in totaal 230 schoolkinderen uit arme wijken van Viedma en San Javier deel aan bezoeken met een gids naar de kolonie van Rotsparkieten op El Cóndor. Verónica beschrijft deze bezoeken als ‘vol met hevige emoties’. De meeste kinderen wisten niets van de parkietenkolonie (hoewel ze veel technieken kenden hoe de vogels te vangen in het veld) en velen van hen zagen de Atlantische oceaan voor het eerst tijdens hun bezoek. De kust is maar 30km van hun school en huis! Eén van de heftigste ervaringen was toen één van deze kinderen, die werd mishandeld door zijn ouders, direct zijn parkiet los ging laten, nadat hij de kolonie had bezocht en er over verteld was door Verónica, omdat ‘mijn parkiet zal zich beter gaan voelen hier in de kolonie; mijn parkiet mist beslist zijn moeder’.

Een ander hoogtepunt van de educatieve campagne van 2004 was de dag dat Verónica een lezing gaf op een plattelandschool. Ze verwachtte veel tegenstand ten opzichte van de parkieten en het idee om ze te beschermen. Boeren uit de regio beschouwen de Rotsparkieten als een serieuze pest die, indien mogelijk, moet worden verjaagd en uitgeroeid. Maar de zonen en dochters van deze boeren denken anders. Ze vertelden Verónica dat dankzij de Rotsparkieten en hun luid geroep in de morgen ze precies wisten wanneer het tijd was om naar school te gaan!

Als resultaat van een gezamenlijk initiatief van de WPT (grootste bijdrager), Wildlife Conservation Society (WCS), Fundación Patagonia Natural (Argentinië), de Wildlife afdeling van Rio Negro en Aves Argentinas (lid van BirdLife International), werden er aan het begin van het toeristenseizoen vier informatieborden geplaatst op de

belangrijkste wegen van El Cóndor, die vertelden over de parkietenkolonie. Twee van de borden leiden de toeristen naar de kolonie en de andere twee geven informatie over de broedbiologie van de soort en de opvallendste kenmerken van de kolonie. De eerste van deze twee informatieborden staat dichtbij het pas geopende Toeristen Informatie Centrum in El Cóndor en de tweede in de buurt van de kolonie. De wegwijzers bleken erg populair en effectief te zijn, waardoor er uitgebreide aandacht door de lokale en nationale media werd besteed, vooral de nationale TV.

Om de belangrijkheid en noodzaak tot wettelijke bescherming van de Rotsparkietenkolonie in El Cóndor openbaar te maken, gaven we twee lezingen tijdens ons veldwerk op El Cóndor. De eerste werd op 18-12-’04 gegeven op de Universiteit van Viedma (Universidad Nacional del Comahue) en georganiseerd door de leden van de Association of Tourist Guides of Viedma. De tweede werd gegeven op 7-1-’05 in de lokale bibliotheek van El Cóndor en werd georganiseerd door bibliotheekleden. Beide lezingen waren erg gewild en veel mensen hielpen erbij.

Als resultaat van de educatieve campagnes in 2003 (door Fundación U nopatun, zie PS Vol 16 No.2:7-9) en 2004  n een intensief contact met lokale ambtenaren zagen we behoorlijke vooruitgang, op het gebied van begrip van de lokale bevolking zowel als in de voorbereiding tot directe maatregelen voor bescherming. Voor een deel van de lokale bevolking hebben de parkieten nu een compleet nieuwe betekenis: in plaats van een luidruchtige laspost, zijn ze interessante en intelligente schepsels die het waard zijn te beschermen. Dit is te zien in initiatieven die kinderen en volwassenen ontwikkelen. Voor sommige mensen is het vooruitzicht van ecotoerisme als een manier van waardevermeerdering voor de kolonie overtuigend. Aan de andere kant hebben pasgeleden steun gekregen van een groot deel van de autoriteiten, die ons toestonden een wetsvoorstel te doen bij

het provinciale parlement van Rio Negro voor de wettelijke bescherming van de kolonie in de vorm van een ‘Nationaal Monument’. WE schreven het wetsvoorstel met behulp van Daniel Paz Barreto, Claudio Cheh bar (administratie nationale parken, Argentinië), Mauricio Failla (Milieuafdeling, Rio Negro) en Luis Castelli (Fundación Patagonia Natural). Het voorstel werd daarna herzien door twee vertegenwoordigers van het provinciale parlement van Rio Negro, Luis Di Giacomo en José Luis Rodriguez, die uiteindelijk het voorstel op 29-12-’04 presenteerden. Dit wetsvoorstel wordt in overweging genomen door het provinciale parlement van Rio Negro in 2005.

De educatieve campagne van 2005 waarbij tevens een website wordt opgezet van het Rotsparkietenproject. De nieuwe webpagina is in het Engels en Spaans om zowel de international als lokale bevolking te bereiken. D.m.v. PS wilden wij je uitnodigen deze webpagina te bezoeken:

<http://vowa.orn.mpg.de/mitarbeiter/masello/>

We wilden tevens Georgina Strange (New I. South, Falkland Is.) voor haar ontwerp en Wolfgang Fiedler (Max Plank Institute for Ornithology, Vogelwarte Radolfzell, Duistland) voor de webruimte. Nieuwe donaties van WPT zal Verónica in staat stellen door te gaan met de lezingen in 2005 in Viedma, El Cóndor en San Javier. We verwachten spoedig officiële toestemming te krijgen om de educatieve campagnes dit jaar uit te breiden naar de vlakbij gelegen stad Carmen de Patagones in de provincie Buenos Aires. En we zullen meer bezoeken met gids doen in het komende broedseizoen in oktober-december.

We hopen dat we het jaar 2005 zullen herinneren als het jaar waarin de wettelijke bescherming van de kolonie werd bereikt, die ons de gelegenheid biedt om een beleidsplan op te stellen dat de toekomst van de grootste parkietenkolonie in de wereld zeker stelt! We houden je op de hoogte.

Een gemeenschapsrevolutie om de Lear’s ara en zijn habitat in Bahia te redden (pag. 15)

Door Cid Sim es, BioBrasil Foundation (www.biobrasil.org)

Sinds begin 2000 geeft de BioBrasil Foundation voorrang aan het redden van de habitat van de bedreigde Lear’s ara. We ondernamen verschillende acties om de habitat te beschermen en tegelijkertijd milieuonderwijs aan de lokale bevolking

on de staat Bahia, waar de Lear’s ara leeft. Dankzij de royale steun van o.a. de World Parrot Trust, Minnesota Zoo en Disney. BioBrasil kon een beschermingsproject opzetten in het thuisland van de Lear’s. Dit project

bestond uit het verhogen van de bescherming van de 20.000 ha van het belangrijkste nestgebied van de Lear’s d.m.v. het leiden van een maandelijkse telling van de vogels wat resulteerde in een officieel aantal van 450 stuks, de

controle en catalogiseren van de avifauna, de ontwikkeling van ecotoerisme en onderwijs te verschaffen aan de lokale gemeenschappen. De laatste twee activiteiten resulteerde in een lokale revolutie die de beste resultaten heeft voortgebracht waarop we gehoopt hadden: zichzelf bedruipende programma's.

In november 2004 werd online de Lear's Homeland Bird Guide gepubliceerd http://www.ao.com.br/download/l_caatinga.pdf door BioBrasil en Cetrel Corp., een nieuwe publicatie over het unieke Caatinga leefgebied van Brazilië, verblijf van de Lear's ara. Sinds de studie van Dr. Helmut Sick in 1978, hebben andere publicaties naar een compleet onderzoek van de vogels en andere zoogdieren van het thuisland van de Lear's toegewerkt. Dankzij Pedro Cerqueira Lima, die het boek illustreerde met prachtige foto's, het boek Lear's Homeland Birds is compleet geïllustreerd met foto's van de inheemse soort en is voor iedereen beschikbaar die het wil downloaden om ervan te genieten. Het boek heeft een grote impact gehad op de gemeenschappen, vooral in die van Jeremoabo, Bahia, midden in het land van de Lear's. De inhoud van het boek om aandacht te vragen voor de rijkdom van

het gebied was overrompend en het boek veroorzaakte spoedig positief commentaar vanuit het hele gebied. Onder de vele positieve reacties op deze uitgave is één het waard te vermelden.

Begin 2005 vroeg Mrs. Josilda Monteiro da Silva, die onderwijzeres is op een lagere school in Jeremoabo, aan BioBrasil en Pedro C. Lima of ze de originele foto's uit het boek bij haar lessen mocht gebruiken. Natuurlijk was het antwoord ja, maar Mrs. Josilda ging onze verwachtingen ver te boven. Ze besloot een programma op te zetten dat ze trots "Life saving Life" noemde en was gebaseerd op het gebruik van de foto's van de fauna gedrukt op T-shirts om de moeder van één van de leerlingen te helpen die aan kanker leed. Het idee was om het leven, wat werd voorgesteld op de foto's, behulpzaam was bij het redden van een menselijk leven. Het programma van Mrs. Josilda was succesvol en er werden binnen 2 weken méér dan 500 T-shirts verkocht. Het geld was voldoende om de moeder van haar student te helpen, die voorheen niet kon betalen voor de dure behandelingen tegen kanker. Het programma "Life saving Life" werd een revolutie in de stad Jeremoabo, en zoals verwacht, heeft Mrs. Josilda om meer T-

shirts gevraagd. Toen besloot BioBrasil om de eerste 100 T-shirts te doneren om het programma te starten dat geld zou opbrengen voor gebruik in het programma. Heel snel werd het programma bekend in het gebied en op dit moment, na gestart te zijn met 100 T-shirts, maakt Mrs. Josilda sleutelhangers, hoeden, handtassen, handdoekhanger etc. en het programma loopt nog steeds. Dankzij Mrs. Josilda en haar manier van denken, worden er foto's van de Lear's ara en andere caatinga avifauna producten in alle hoeken van het thuisland van de Lear's gezien en het programma kan zichzelf bedruipen. Het programma trok eveneens de aandacht van de lokale ondernemingen, die bereid zijn het programma te ondersteunen. Het stadsbestuur van Jeremoabo besloot om de foto's op hun gemeente auto's te zetten en meer en meer producten worden er aan Mrs. Josilda gevraagd. Het programma werd revolutionair als poort naar het thuisland van de Lear's en dankzij de plaatselijke gemeenschap draait er nu een levendige campagne. Iedere dag weten er meer en meer mensen hoé belangrijk hun gebied is voor het herstel van de bedreigde Lear's ara.

Vertalingen Ria Vonk